

ŚWIATOWIT

ROCZNIK

POŚWIĘCONY ARCHEOLOGII PRZEDDZIEJOWEJ

I BADANIOM

pierwotnej kultury polskiej i słowiańskiej

WYDAWANY STARANIEM

ERAZMA MAJEWSKIEGO.

Tom I. — 1899.

(57 ilustracyi w tekście i XI tablic).

WARSZAWA.

Skład Główny w Księgarni E. Wendego i S-ki, Krak.-Przedmieście № 9.

—
1899.

ŚWIATOWIT

ANNUAL OF THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
OF THE UNIVERSITY OF WARSAW

VOL. XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCICLE A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL
ARCHAEOLOGY.
ARCHAEOLOGY OF POLAND

MEDITERRANEAN
AND NON-EUROPEAN
ARCHAEOLOGY

WARSAW 2018

ŚWIATOWIT

ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII
UNIwersytetu Warszawskiego

TOM XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCYKUŁ A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA
I ŚREDNIOWIECZNA.
ARCHEOLOGIA POLSKI

ARCHEOLOGIA
ŚRÓDZIEMNOMORSKA
I POZAEUROPEJSKA

WARSZAWA 2018

Redaktor naczelny Wydawnictw Instytutu Archeologii UW: Krzysztof Jakubiak

ŚWIATOWIT

ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Redaktorzy: Dariusz Błaszczyk (d.blaszczyk@uw.edu.pl),
Jerzy Żelazowski (j.r.zelazowski@uw.edu.pl)

Rada redakcyjna:

Włodzimierz Godlewski (Przewodniczący)
Elżbieta Jastrzębowska
Joanna Kalaga
Wojciech Nowakowski
Tadeusz Sarnowski
Tomasz Scholl
Karol Szymczak

Recenzenci tomu:

Zdzisław Bełka, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Joanna Kalaga, Uniwersytet Warszawski
Piotr Kittel, Uniwersytet Łódzki
Henryk Kobryń, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Jerzy Libera, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Andrzej Michałowski, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Michał Pawleta, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Jan Schuster, Uniwersytet Łódzki

All rights reserved
© 2018 Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego

ISSN 0082-044X

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład: Jan Żabko-Potopowicz
Druk:

Adres redakcji: Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego,
Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Spis treści

Contents

Fascykuł A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA I ŚREDNIOWIECZNA. ARCHEOLOGIA POLSKI
ARCHEOLOGIA ŚRÓDZIEMNOMORSKA I POZAEUROPEJSKA

Fascicle A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL ARCHAEOLOGY. ARCHAEOLOGY OF POLAND
MEDITERRANEAN AND NON-EUROPEAN ARCHAEOLOGY

OD REDAKCJI.....	9
------------------	---

Studia i materiały

Katarzyna Januszek, Katarzyna Pyżewicz

KRZEMIENNE NARZĘDZIA SZLIFOWANE Z PÓŹNEGO NEOLITU – MIĘDZY FORMĄ A FUNKCJĄ	13
Late Neolithic polished flint tools – between form and function	27

Sylvia Domaradzka, Bartosz Józwiak, Michał Przeździecki

MATERIAŁY Z EPOKI KAMIENIA I WCZESNEJ EPOKI BRĄZU ZE STANOWISKA 2 W WOŹNEJWSI, GM. RAJGRÓD, WOJ. PODLASKIE Z BADAŃ W LATACH 2015–2016	29
Stone Age and Early Bronze Age archaeological material from the site 2 in Woźnawieś, Rajgród commune, Podlaskie voivodship, from the excavations in 2015 and 2016	46

Agata Trzop-Szczypiorska, Radosław Karasiewicz-Szczypiorski

DOMY ZE STANOWISK KULTURY PRZEWORSKIEJ NA MAZOWSZU. KILKA PRZYKŁADÓW Z NIEPUBLIKOWANYCH BADAŃ.....	47
Houses from sites of the Przeworsk Culture in Masovia. A few examples from unpublished research	70

Agata Chilińska-Früboes, Bartosz Kontny

PO JANTAR! RZYMSKI TROP W DALEKIM KRAJU ALBO RAZ JESZCZE O ZNALEZISKACH Z DAWNEGO <i>ILISCHKEN</i>	73
Go for amber! Roman trace in a distant land or once more about old finds from former <i>Ilischken</i>	105

Dominik Chudzik

WYBRANE ASPEKTY WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO OSADNICTWA RÓWNINY ŁUKOWSKIEJ I WYSOCZYNY SIEDLECKIEJ	107
Selected Aspects of Early Medieval Settlement in the Łuków Plain and the Siedlce Upland	131

Dariusz Błaszczuk

POCHODZENIE I DIETA MĘŻCZYZNY POCHOWANEGO W GROBIE D162 Z CMENTARZYSKA W BODZI W ŚWIELE BADAŃ IZOTOPOWYCH.....	133
The provenance and diet of a man buried in the grave D162 from the cemetery in Bodzia in the light of isotopic analyses	155

Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘCE SZCZĄTKI KOSTNE Z TERENU ŚREDNIOWIECZNEJ OSADY W SURAZU, STAN. 7/125, GM. <i>LOCO</i> , POW. BIAŁOSTOCKI, WOJ. PODLASKIE	159
Animal skeletal remains from the medieval settlement in Suraz, site 7/125, Suraz commune, Białystok district, Podlaskie voivodship	174

Marta Osypińska, Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘTA W ZAGRODACH NA TERENIE OSADY LUDNOŚCI KULTURY CERAMIKI WSTĘGOWEJ RYTEJ W LUDWINOWIE (STAN. 7, AUT. 112), GMINA I POWIAT WŁOCŁAWEK	175
Homestead Animals in Linear Pottery Culture Settlement in Ludwinów (Site 7, Aut 112), Włocławek Commune and District	193

Sławomir Wadył, Marek Krąpiec

DENDROCHRONOLOGIA O DATOWANIU WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO GRODZISKA W WĘGIELSZTYNIE, GM. WĘGORZEWO	195
Dendrochronology on the dating of an early medieval settlement in Węgielsztyn, Węgorzewo commune	203

Agnieszka Olech

SYSTEM OCHRONY I PRZECHOWYWANIA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA SŁOWACJI.....	205
System for Protection and Storage of Archaeological Collections in Slovakia.....	212

Kronika wykopalisk

Michał Przeździecki, Elżbieta Ciepielewska

RYDNO – STANOWISKO NOWY MŁYN, WYKOP I/2015, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE. BADANIA W ROKU 2015	215
Rydno – Site: Nowy Młyn, Cut I/2015, Świętokrzyskie voivodship. The excavations in 2015	218

Paweł Szymański

CZERWONY DWÓR, STAN. XXI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2015	221
Czerwony Dwór, site XXI, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015.....	226

Artur Brzóska, Piotr Prejs

BADANIA NIEINWAZYJNE DNA WISŁY NA ODCINKU MOSTU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO DO MOSTU GDAŃSKIEGO, WARSZAWA, WOJ. MAZOWIECKIE, BADANIA W LATACH 2015–2016	227
Non-invasive Survey of the Bottom of the Vistula River Between the Świętokrzyski Bridge and the Gdański Bridge, Warsaw, Mazowieckie Voivodship, in the Years 2015 and 2016	230

Ewa Marczak-Łukasiewicz

TRUSZKI-ZALESIE, STANOWISKO 1 „OKOP” I STANOWISKO 3 „SIEDLIŚKO”, WOJ. PODLASKIE. BADANIA WYKOPALISKOWE W LATACH 2013, 2015 I 2016	231
Trzuski-Zalesie, Site 1 (‘Okop’) and Site 3 (‘Siedlisko’), Podlaskie voivodship. Excavations in 2013, 2015, and 2016.....	233

Magdalena Natuniewicz-Sekuła

WEKLICE, STAN. 7, POW. ELBLĄSKI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W LATACH 2015–2016	235
Weklice, Site 7, Elbląg district, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015–2016	240

Michał Starski

PUCK, UL. 1 MAJA 3, DZ. 168, BADANIA W LATACH 2014–2015	241
Puck, 1 Maja Street no. 3, Plot 168. The excavations in 2014 and 2015	248

Michał Starski

SKARSZEWY – RYNEK, GM. SKARSZEWY, WOJ. POMORSKIE, BADANIA W 2015 ROKU	249
Skarszewy – the market square, Skarszewy commune, Pomorskie voivodship. The excavations in 2015	258

Sławomir Wadył

PASYM, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016	259
Pasym, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016	265

Sławomir Wadył, Jerzy Łapo

PERŁY, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016	267
Perły, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016	270

Witold Gumiński

STANOWISKO TORFOWE ŁOWCÓW-ZBIERACZY Z EPOKI KAMIENIA. SZCZEPANKI, STAN. 8, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016	271
Szczepanki, site 8, Warmian-Masurian voivodship – a Stone Age peat-bog site of hunter-gatherers. The excavations in 2016	278

Bartosz Kontny, Artur Brzóska, Anna Bucholc, Bartłomiej Kujda, Piotr Prejs

Z POWIETRZA, LĄDU I WODY. WSZECHESTRONNA WERYFIKACJA OSIEDLI NAWODNYCH MIKROREGIONU JEZIOR ORZYSZ I WYLEWY. BADANIA W ROKU 2016	279
From the air, land and water. A comprehensive verification of lake settlements of the microregion of the Orzysz and Wylewy lakes. The expedition in 2016.....	288

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2015	289
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2015	293

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2016	295
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2016	298

Roksana Chowaniec

PALAZZO ACREIDE, SICILY, ITALY. EXCAVATIONS IN 2015	299
Palazzolo Acreide, Sycylia, Włochy. Wykopalka w 2015 r.	305

Rosa Lanteri, Marta Fituła

ANCIENT SETTLEMENTS IN THE TERRITORY OF NOTO (SYRACUSE PROVINCE): NEW DATA FROM THE GIOI AND NIURA DISTRICTS	307
Insedimenti Antichi nel Territorio di Noto (Provincia di Siracusa). Nuovi Dati Dalle Contrade "Gioi" e "Niura".	316
Ślady osadnictwa starożytnego terytorium Noto (prowincja Syrakuzy). Nowe znaleziska z „Contrada Gioi” i „Niura”	319

**Tadeusz Sarnowski, Agnieszka Tomas, Tomasz Dziurdzik,
Ludmiła A. Kovalevskaya, Emil Jęczmienowski, Piotr Zakrzewski**

NOVAE 2015. LEGIONARY DEFENCES AND EXTRAMURAL SETTLEMENT	321
Prace wykopaliskowe w Novae w 2015 r. Twierdzy legionowa i osiedle przyobozowe.	327

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2015	329
Wykopalka w Novae w 2015 r.	335

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2016	337
Wykopalka w Novae w 2016 r.	342

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2015	343
Wykopalka w Risan w 2015 r.	348

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2016	349
Wykopaliska w Risan w 2016 r.	354

Tomasz Dziurdzik

LJUBŠKI ARCHAEOLOGICAL PROJECT: A ROMAN AND LATE ANTIQUE SETTLEMENT IN WESTERN HERZEGOVINA, 2015	355
Projekt archeologiczny Ljubuški (Ljubuški Archaeological Project) – osadnictwo okresu rzymskiego i późnoantycznego w zachodniej Hercegowinie, 2015 r.	363

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2015 SEASON	365
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2015	371

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2016 SEASON	373
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2016	380

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Miron Bogacki, Wiesław Małkowski, Paweł Lech

KONSULOVSKOE HILLFORT, UKRAINE. NON-INVASIVE SURVEY IN 2015 SEASON	381
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania nieinwazyjne w sezonie 2015	388

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Nadieżda Gawryluk, Paweł Lech

KONSULOVSKOE HILLFORT, UKRAINE. 2016 SEASON	389
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania w sezonie 2016	392

Barbara Kaim, Nazarij Buławka

THE SIXTH SEASON OF EXCAVATIONS AT GURUKLY DEPE, SOUTHERN TURKMENISTAN (2015)	393
Szósty sezon wykopalisk na stanowisku Gurukly Depe w południowym Turkmenistanie (2015)	388

Włodzimierz Godlewski

NAQLUN, EGYPT. EXCAVATIONS IN 2015	399
Naqlun, Egipt. Wykopaliska w 2015 r.	402

Dorota Dzierzbicka, Włodzimierz Godlewski

DONGOLA, SUDAN – SEASON 2015–2016	403
Dongola, Sudan – Sezon 2015–2016	412

Joanna Kalaga

RECENZJA: DARIUSZ BŁASZCZYK, DĄBRÓWKA STĘPNIOWSKA (RED.), *POCHÓWKI
W GROBACH KOMOROWYCH NA ZIEMIACH POLSKICH W OKRESIE WCZESNEGO
ŚREDNIOWIECZA*, ŚWIATOWIT, SUPPLEMENT SERIES P: PREHISTORY AND MIDDLE AGES,
VOL. XVIII, WARSZAWA 2016, 175 STRON, 93 ILUSTRACJE, 3 TABELE 415

MARCIN MATERA, PAWEŁ LECH, ELŻBIETA SROCZYŃSKA

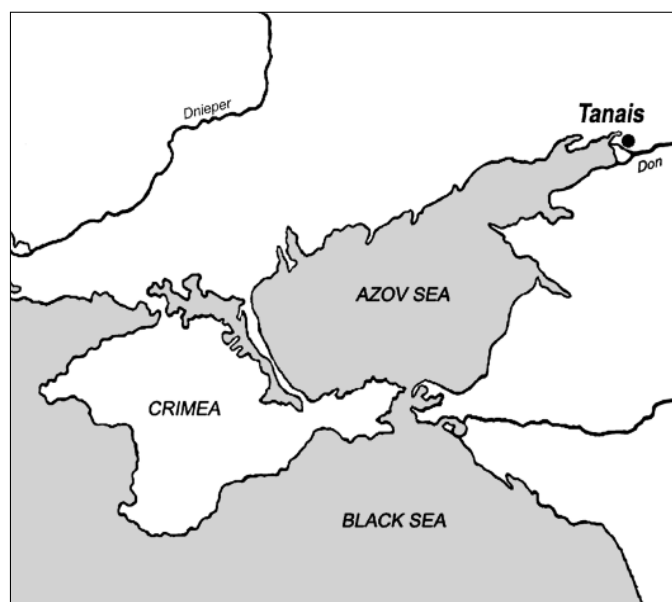
TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2015 SEASON¹

The works were carried out between the 29th of June and 28th of July 2015.² They involved 22 persons, including students of the University of Warsaw, volunteers, and researchers from Poland and the Russian Federation. The excavations were conducted in the southern part of Trench XXV, which covers the area of the so-called Turkish embankment (the eastern part of Square 114 and the squares 118–120) and the area of a defensive ditch (squares 26–29). The aims of this year's research were first to capture the eastern border of Room C in Square 114, second to remove cultural horizons spread over the rest of the Hellenistic architecture in the squares 118–120, as well as to prepare them for exploration in future seasons.

Turkish embankment, the eastern part of Square 114 'c'

Archaeological works in the squares 112–114 started in 2012. Between 2012 and 2014, they resulted in revealing architectural remains of a curtain of the defensive Wall I, Street 'b', part of Room C (dated to the 1st c. BC), and Room C1 (dated to the 1st c. AD) which was created as a result of alteration of Room C (SCHOLL 2014; 2015). So far, the southern borders of the rooms C and C1 could not be determined, as they are out of the squares 113–114. Until the beginning of the excavations in 2015, the eastern border of Room C was also unknown.

In order to locate this border, archaeological works in Season 2015 were started in the eastern part of Square 114 (where archaeological research was stopped in 2013 after only the subsurface layers had been removed). This year's investigations started with exploration of dump layers dated to the first centuries AD. It resulted in revealing Wall 22, which is the eastern border of Room C, and the walls

23 and 24 extending from Wall 22 towards the east. These walls enclosed Room E, which continued into the eastern profile of Square 114, from the north (Wall 23) and the south (Wall 24). To the south from Room E, another walled chamber was found, which was marked as Room F (Figs. 1, 2). In this room, on the inner face of the walls 22 and 24, remains of clay plaster of the total thickness of 0.07 m were recorded (Fig. 3). Moreover, along Wall 22 and Wall 24 a fragmentarily-preserved stone construction was recorded, located directly on the clay floor of the room. Perhaps these are traces left after an abutment reinforcing both walls. Room F continued into the eastern and southern profiles of Square 114. Archaeological research of Room F was stopped at the level of the clay floor and the investigation of Room E stopped at the height of ca. 2.80 m. Both

¹ Research in Season 2015 was conducted with financial assistance of the National Science Centre (decision no. 2011/03/B/HS3/00637) and the Antiquity of Southeastern Europe Research Centre.

² List of participants of the archaeological mission in Tanais in 2015: A. Bajkowska, G. Bepalyj (Russia), O. Bepalaya (Russia),

D. Bugaev (Russia), J. Golec-Islam, A. Graczyk, A. Honkowicz, S. Il'yashenko (Russia), E. Yatsenko (Russia), M. Kacprzak, P. Lech, B. Lis, M. Matera, A. Miernik, S. Naumenko (Russia), N. Pacholek, E. Sroczyńska, A. Szczygiel, F. Szemiet, N. Treder, M. Warowna, K. Żywicki.

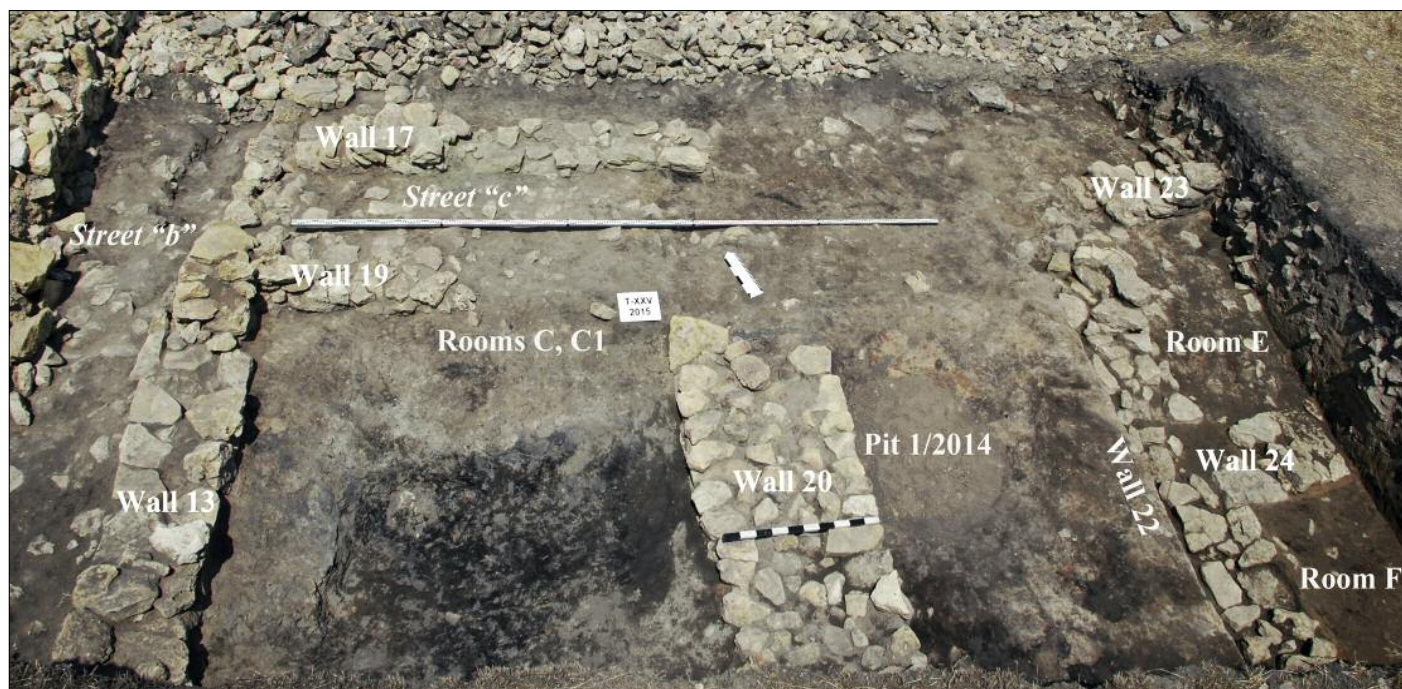

Fig. 1. Squares 113–114, a view from the south (photo M. Matera).

Ryc. 1. Kwadraty 113–114, widok z południa (fot. M. Matera).

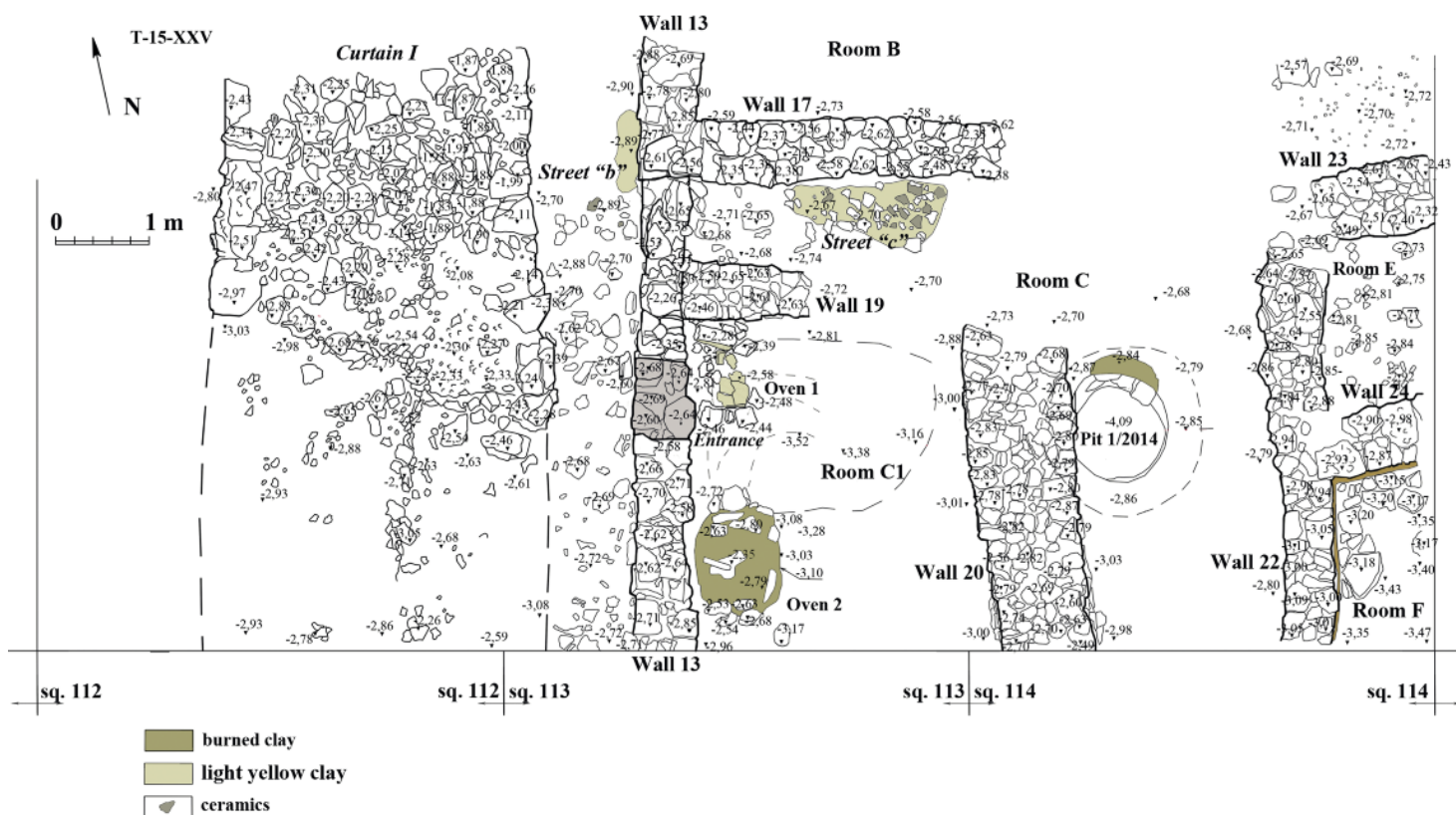

Fig. 2. Squares 113–114, a plan of the architectural remains (drawing by S. Naumenko).

Ryc. 2. Kwadraty 113–114, plan pozostałości architektonicznych (rys. S. Naumenko).

Fig. 3. Room F, clay plaster on Wall 22 (photo by M. Matera).

Ryc. 3. Pomieszczenie F, gliniany tynk na murze 22 (fot. M. Matera).

rooms should be dated to the Late Hellenistic period. It is evidenced by archaeological material as well as construction of the walls that they adjoin the rooms and overlap in their corners with Wall 22. In turn, Wall 22 is also the eastern border of Room C, dated to the 1st c. BC.

Among the archaeological material dated to the Hellenistic period discovered in this part of Trench XXV, a fragment of terracotta statuette deserves a special mention (Fig. 4), along with stamped handles of Rhodian amphorae (Fig. 5) and fragments of Megarian bowls (Fig. 6).

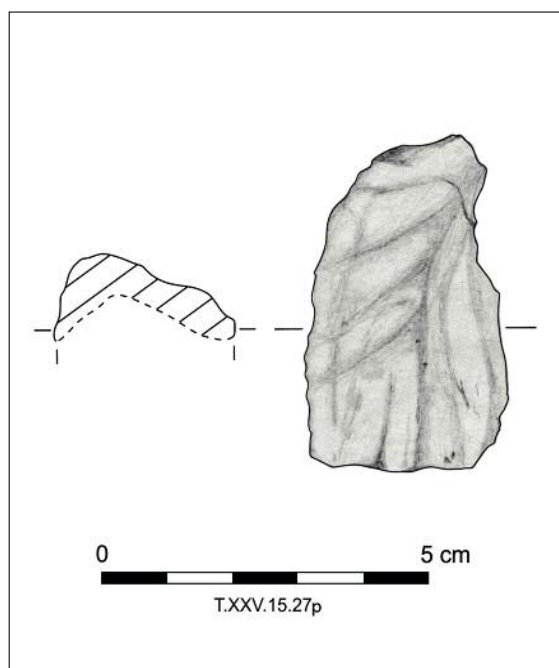

Fig. 4. Fragment of a terracotta statuette, inv. no. T.XXV.15.27p (photo by P. Lech).

Ryc. 4. Fragment figurki terakotowej, nr inw. T.XXV.15.27p (fot. P. Lech).

Fig. 5. Rhodian stamped amphora handle, inv. no. T.XXV.15.22p (photo by P. Lech).

Ryc. 5. Stemplowane imadło amfory rodyjskiej, nr inw. T.XXV.15.22p (fot. P. Lech).

Fig. 6. Fragment of a Megarian bowl, inv. no. T.XXV.15.20p (photo by P. Lech).

Ryc. 6. Fragment czarki megaryjskiej, nr inw. T.XXV.15.20p (fot. P. Lech).

Fig. 7. Bronze tendril brooch, inv. no. T.XXV.15.39p (photo by P. Lech).

Ryc. 7. Zapinka brązowa z podwiniętą nóżką, nr inw. T.XXV.15.39p (fot. P. Lech).

Turkish embankment, the squares 118–120

In the squares 118–120, the upper archaeological layers were mixed with large amounts of small and medium-sized stones, ceramic material, and animal bones. The mixed layers covered all the remains of the architectural constructions discovered in the squares 118–120. The latter were recognized as a stone coat of a defensive rampart (Square 118 and the eastern part of Square 29), remains of a stone pavement, and a section of Wall 25 (squares 119–120). The most interesting finds discovered in these layers were a bronze tendril brooch (AMBROZ 1966: 48–49; 1969: 251, tab. II, figs. 6–11; KROPOTOV 2010: 71–74, fig. 31) (Fig. 7) and a bronze denarius of Reskuporis II (FROLOVA 1979: pls. L–LII; 1997: 10–13; ANOHIN 1986: 167, No. 645 and tab. 31) (Fig 8).

Fig. 8. Bronze denarius of Reskuporis II, inv. no. T.XXV.15.38p (photo by P. Lech).

Ryc. 8. Brązowy denar Reskuporisa II, nr inw. T.XXV.15.38p (fot. P. Lech).

Defensive rampart coated with stone (Figs. 9–10)

A part of this rampart was first discovered in 2013. It was interpreted then as a result of an erosional process of filling of a destroyed defensive wall. The section of the stone coat of the rampart measuring ca. 6.80×5.30 m discovered during this season covered nearly the whole area of Square 118 and about next 2 metres in the eastern part of Square 29. The height of the embankment was up to 1.30 m. The rampart was reinforced with the stone coat only from the outer western part of the slope. On the eastern side, the construction ended with an almost straight

line, oriented along the N–S axis. The construction of the coat was quite primitive. The outer slope of the rampart was reinforced with an additional layer imposed on its surface consisting of small and medium-sized stones, covered by a layer of soil. The thickness of the layer of the coat was approximately 0.30 m. Determining an absolute chronology for the rampart is problematic. In the layer thrown on the coat, no archaeological material was recorded that could be considered a good chronological indicator. The ceramic finds discovered in this layer are chronologically inhomogeneous. Fragments of Hellenistic vessels, Roman amphorae, and Late Antique ceramics were present there as well.

Fig. 9. Squares 29–118, the defensive rampart, a view from the south (photo by M. Matera).

Ryc. 9. Kwadraty 29–118, wał obronny, widok z południa (fot. M. Matera).

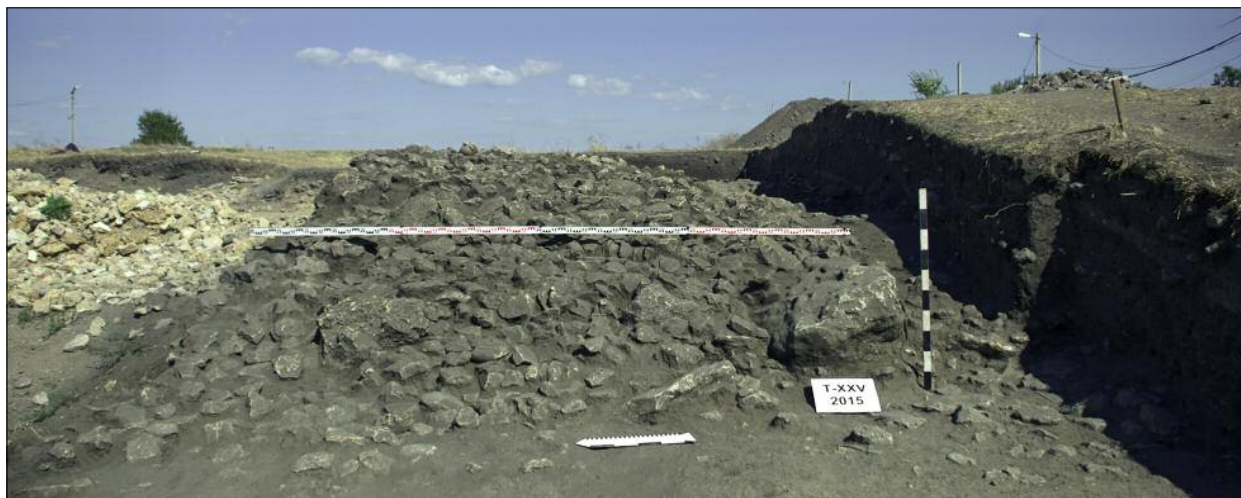

Fig. 10. Squares 29–118, the defensive rampart, a view from the east (photo by M. Matera).

Ryc. 10. Kwadraty 29–118, wał obronny, widok ze wschodu (fot. M. Matera).

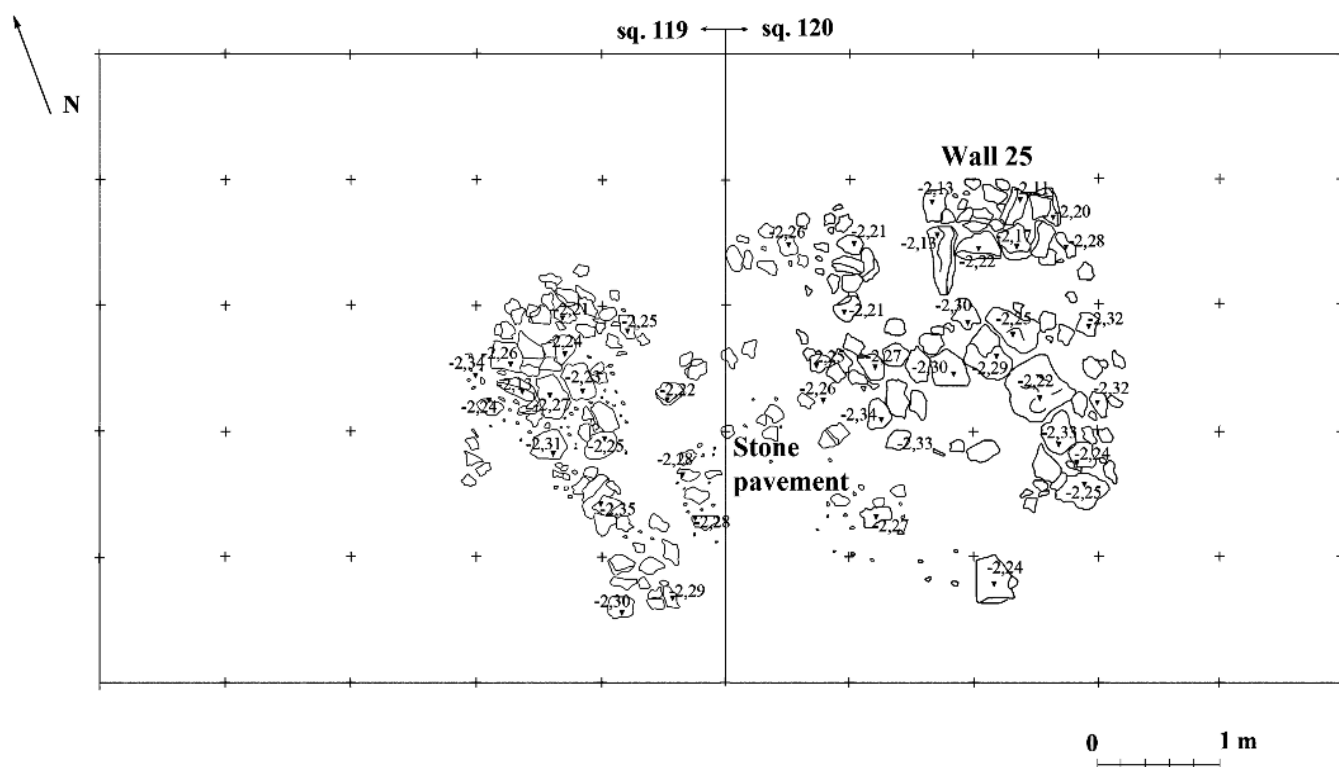

Fig. 11. Squares 119–120, a plan of the architectural remains (drawing by S. Naumenko).

Ryc. 11. Kwadraty 119–120, plan pozostałości architektonicznych (rys. S. Naumenko).

Stone pavement in the squares 119–120 (Fig. 11)

This construction is preserved fragmentarily over the area of 15 m². It was made of small and medium-sized fragments of limestone placed on the layer of a sub-base course of little pebbles and crushed limestone. During clean-ing of the pavement surface, ceramics dated to the first centuries AD was found – fragments of amphorae of the Vnukov C I type (VNUKOV 2003: 28sq.), red and pink clay Bosphorus amphorae, south Pontic orange clay amphorae, and Vnukov C IV amphorae, variants A and BB (VNUKOV 2003: 117sq.). From the south, the pavement adjoined Wall 25 uncovered there up to the length of approximately 1.20 m.

The section of the stone pavement and Wall 25 discovered in the squares 119–120 should be presumably dated to the 1st c. AD (maybe even to the end of the 1st and the beginning of the 2nd c. AD).

Defensive ditch (the squares 26–29)

The archaeological works in the squares 26–29 began in 2013. They were stopped after removal of the subsurface layers. During the 2015 season, the layers which filled the defensive ditch were explored. They had an inhomogeneous character – in some places there were concentrations of ash and animal bones. In this part of Trench XXV, the investigation was stopped at the level of between -3.18 m (in the central part of Square 29) and -2.35 m in Square 26.

dr Marcin Matera

Institute of Archaeology, University of Warsaw
marcinmatera@uw.edu.pl

mgr Paweł Lech

pawel.lech.1989@gmail.com

mgr Elżbieta Sroczyńska

galari@wp.pl

Literature

AMBROZ A.K.

1966 *Fibuly ūga evropejskoj časti SSSR, Svod arheologičeskikh istočnikov*, vol. D 1–30, Moskva, 48–49.

1969 *Fibuly iz raskopok Tanaisa*, (in:) D.B. Šelov (ed.), *Antičnye drevnosti Podon'â–Priazov'â*, Materialy i Issledovaniâ po Arheologii SSSR 154, Moskva.

ANOHN V.A.

1986 *Monetnoe delo Bospora*, Kiev.

FROLOVA N.A.

1979 *The Coinage of the Kingdom of Bosporus*, British Archaeological Reports International Series 56, Oxford.

1997 *Monetnoe delo Bospora (seredina I v. do n.è. – seredina IV v. n.è. Čast' II. Monetnoe delo Bospora 211–341/342 gg. n.è.)*, Moskva.

KROPOTOV V.V.

2010 *Fibuly sarmatskoj èpohi*, Kiev.

SCHOLL T.

2014 *Tanais, Russia. Excavations in Seasons 2012–2013*, “Światowit” XI (LII) /A (2013), 227–232.

2015 *Tanais, Russia. Excavation in Season 2014*, “Światowit” XII (LIII) /A (2014), 231–237.

VNUKOV S.Ū.

2003 *Pričernomorskie amfory I v. do n.è. – II v. n.è. (Morfologiâ)*, Moskva.

MARCIN MATERA, PAWEŁ LECH, ELŹBIETA SROCZYŃSKA

TANAIS, ROSJA. WYKOPALISKA W SEZONIE 2015

W pracach prowadzonych w sezonie 2015 uczestniczyły 22 osoby: pracownicy naukowcy z Polski i z Rosji, studenci z Uniwersytetu Warszawskiego oraz wolontariusze z Polski. Działania skoncentrowane były w południowej części wykopu XXV i obejmowały rejon tzw. wału tureckiego (część wschodnia kwadratu 114 i kwadraty 118–120) oraz rowu obronnego (kwadraty 26–29). Celem tegorocznych badań było przede wszystkim uchwycenie wschodniej granicy datowanego na I w. p.n.e. pomieszczenia C w kwadracie 114, oraz zdjęcie nawarstwień kulturowych zalegających nad pozostałościami hellenistycznej architektury w kwadratach 118–120.

W kwadracie 114, poza murem 22 ograniczającym pomieszczenie C od strony wschodniej, częściowo odsłonięte zostały również fragmenty dwóch innych pomieszczeń – E i F (**Ryc. 1–3**). Prace prowadzone w kwadratach 118–120 doprowadziły do odsłonięcia pozostałości architektonicznych w postaci wału obronnego z kamiennym pancierzem, płytowania i muru 25 (**Ryc. 9–11**).

Do najciekawszych zabytków odkrytych w tym sezonie badawczym należały fragmenty figurek terakotowych (**Ryc. 4**), stemplowane imadła amfor rodyjskich (**Ryc. 5**), fragmenty czarek megaryjskich (**Ryc. 6**), brązowa fibula (**Ryc. 7**) i moneta Reskuporisa II (**Ryc. 8**).